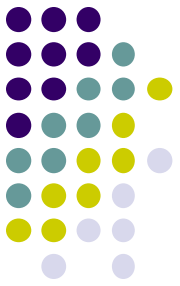

Інституційний механізм Євросоюзу

**Святун Олена
Володимирівна,
к.ю.н., доцент кафедри
порівняльного і
європейського права,
Експерт з права ЄС
Центру досконалості Жана
Моне,
Інститут міжнародних
КНУ імені Тараса Шевченка**

©Святун О.В., 2021

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

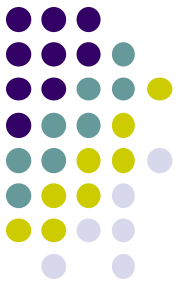
За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід".

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach".

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

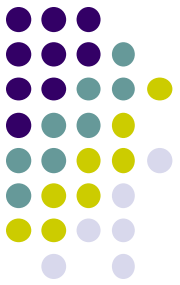
Інституційний механізм Євросоюзу:

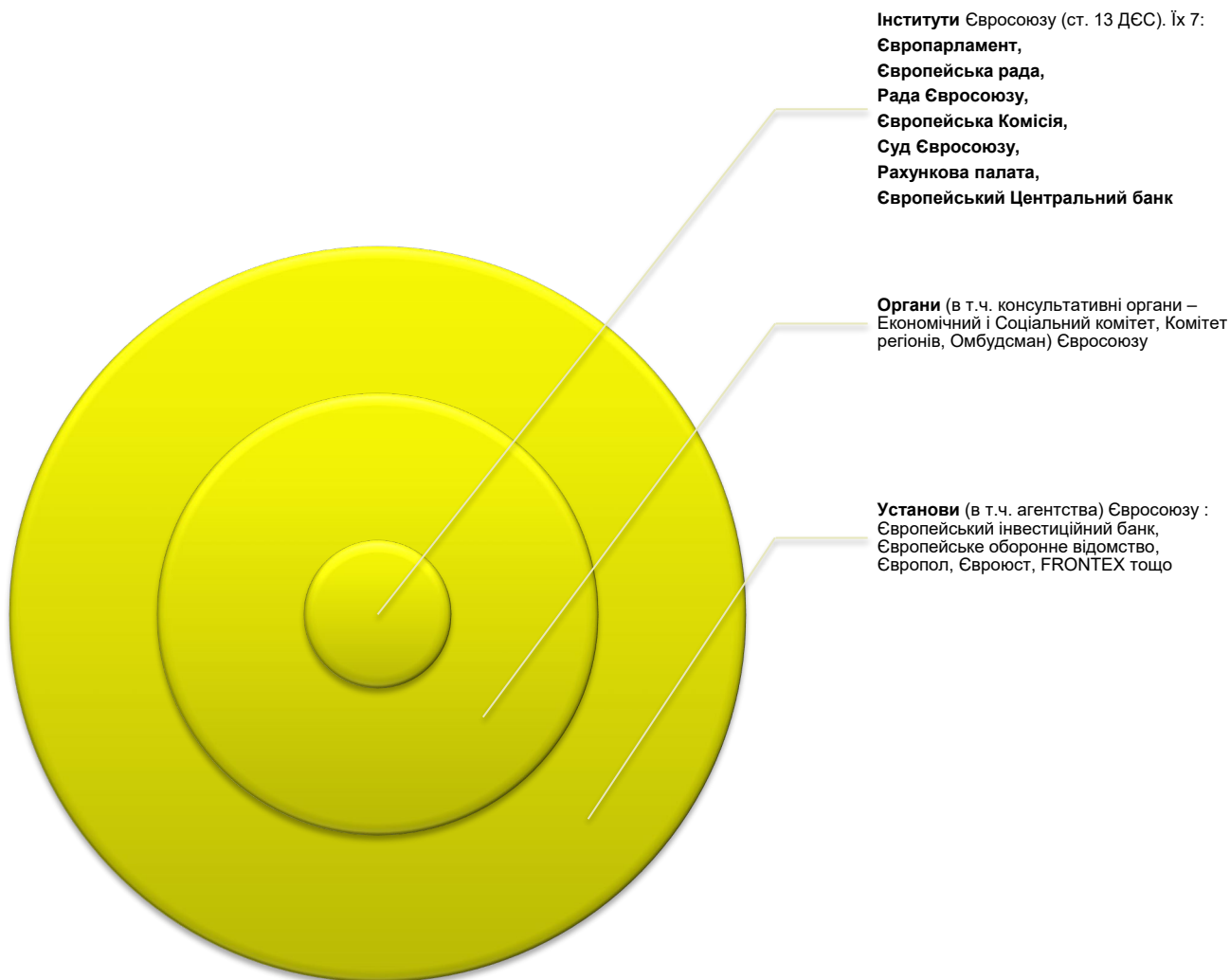
система інститутів та органів Євросоюзу, а також актів, які ці органи ухвалюють.

- **Європарламент,**
- **Європейська рада,**
- **Рада Євросоюзу,**
- **Європейська Комісія,**
- **Суд Євросоюзу,**
- **Рахункова палата,**
- **Європейський Центральний банк**

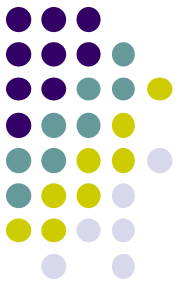
Система принципів функціонування та діяльності інститутів та органів Євросоюзу

Співвідношення понять «інститути», «Органи», «установи» Євросоюзу

Поняття «інститут» Євросоюзу

Діяльність інститутів Євросоюзу взаємопереплітається, взаємодоповнює та взаємоконтролює один одного, відходячи тим самим від «класичної» системи розподілу влад

Відокремлений підрозділ апарату Євросоюзу

Діє задля реалізації завдань та функцій Євросоюзу

Діє від імені та за дорученням від Євросоюзу

Має власну компетенцію та структуру

Наділений владними повноваженнями

Застосовує притаманні йому форми та методи діяльності

Європейська Рада (самміт)

Європейський Парламент

Рада Міністрів
(Рада)

Європейська Комісія

Суд ЄС

Рахункова
Палата

Економічний і Соціальний
Комітет

Комітет Регіонів

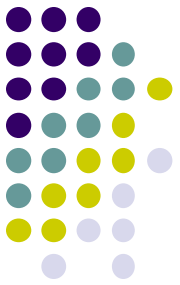
Європейський
Інвестиційний Банк

Агентства

Європейський
Центральний Банк

Європейський парламент (www.europarl.europa.eu)

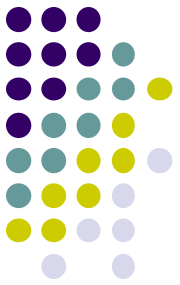

до складу входять представники громадян, які обираються прямим, вільним та таємним голосуванням на п'ятирічний термін (ст. 14 ДЄС)

Кількість представників – не більше 750 + Голова (=751)
Наразі 705 (через Brexit)

Депутати Європарламенту можуть бути одночасно членами національних органів законодавчої, але не виконавчої влади. Поряд з цим вони не повинні входити до складу Комісії або Ради.

Розподіл місць в Європарламенті держав-членів (за результатами виборів 2019 року)

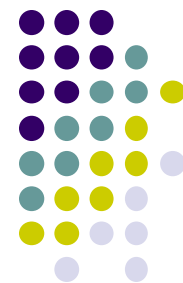

Австрія - 19	Латвія – 8	
Бельгія - 20	Литва – 11	
Болгарія - 17	Люксембург – 6	
Кіпр – 6	Мальта - 6	
Чехія - 21	Нідерланди – 29	
Данія – 14	Польща - 52	
Естонія - 7	Португалія – 21	
Фінляндія - 14	Румунія – 33	
Франція - 79	Словаччина – 14	
Німеччина – 96	Словенія – 8	
Греція - 21	Іспанія – 59	
Хорватія - 12		Швеція – 20
Угорщина – 21		
Ірландія – 13		
Італія – 76		
Всього – 705		

Голова (Президент) Європарламенту – Давід Маріо Сассолі

Вибори до Європарламенту

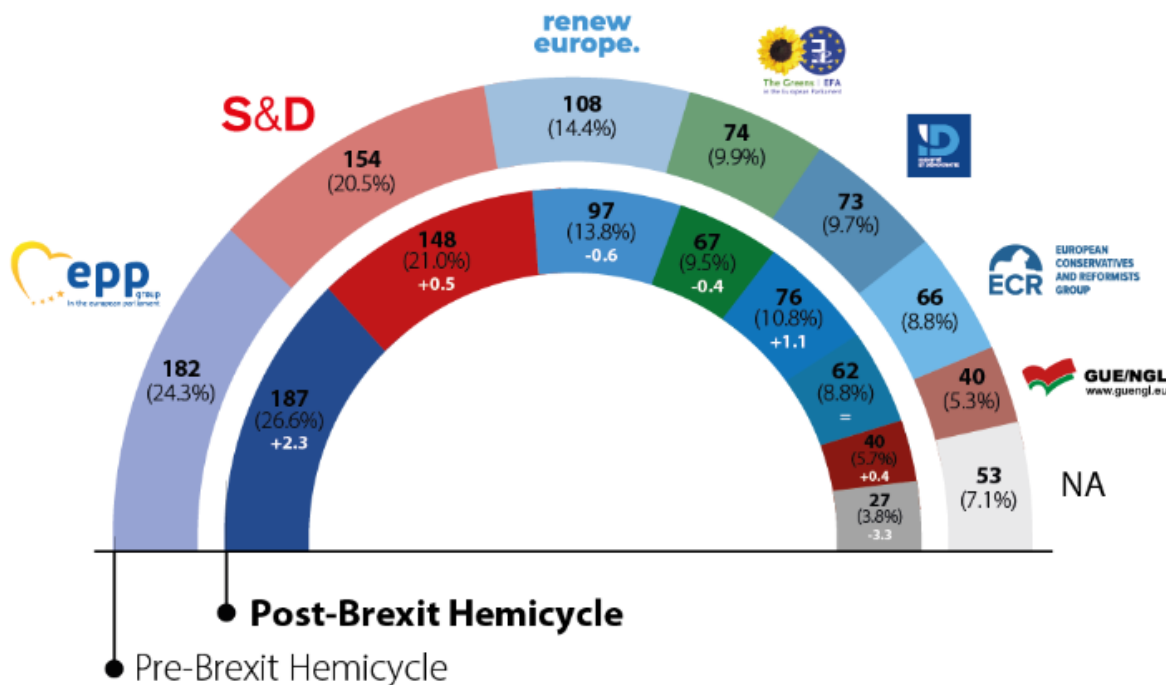
- Місця розподіляються між державами-членами ЄС на “зменшувальної пропорційності”.
- Це означає, що держави із більшим населенням отримують більше місць, ніж маленькі, хоча менші країни є більше представлені, порівняно до свого розміру.
- Кількість депутатів складає від 6 – Мальта, Люксембург, Кіпр та Естонія до 96 – Німеччина.

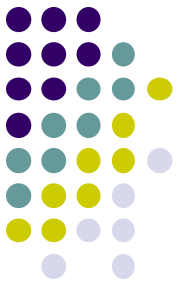
Європейський парламент 2019-2024

Possible scenario for the Post-Brexit Hemicycle of the European Parliament

Функції Європарламенту:

Він є форумом для проведення демократичних дебатів.

участь у нормотворчому процесі (законодавчі повноваження)

здійснення контролю над діяльністю інститутів Євросоюзу (напр., право на оголошення вотуму недовіри Комісії)

Призначає Європейського омбудсмана

зовнішні зносини (при укладанні деяких угод потребується згода Європарламенту – ст. 218 (6) ДФЄС)

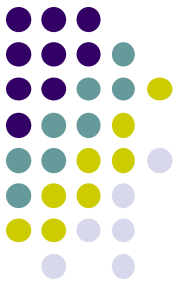
Функції Європарламенту:

- В сфері СЗППБ – консультування Високого представника із зовнішніх справ і політики безпеки
- фінансування діяльності Євросоюзу (бюджетна сфера) - Європарламент дає згоду на ухвалення Радою заходів з реалізації системи власних ресурсів Союзу. - Європарламент надає Комісії дозвіл стосовно виконання бюджету (ст. 319 ДФЄС).

Європейська Рада

[*www.european-council.europa.eu*](http://www.european-council.europa.eu)

- До складу входять керівники держав або урядів держав-членів, її голова та голова Комісії.
- Голова Європейської ради (з 1 грудня 2019 р. –Шарль Мішель) обирається кваліфікованою більшістю членів цього інституту терміном на два з половиною роки.

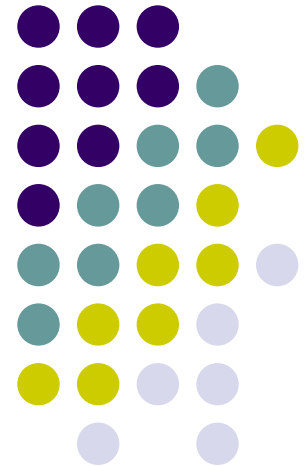

Європейська Рада

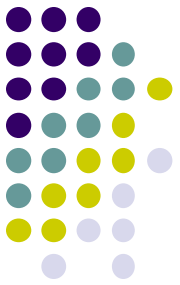
Свої рішення Європейська рада приймає консенсусом
Одноголосність при прийнятті рішень щодо організаційних питань
та зовнішньополітичної діяльності

Проста більшість - при ухваленні рішень щодо процедури + при
ухваленні свого внутрішнього регламенту

Кваліфікована більшість - при вирішенні питання про перелік інших
складів Ради, окрім тих, що передбачені Договором про Євросоюз,
а також питання про головування у складах Ради

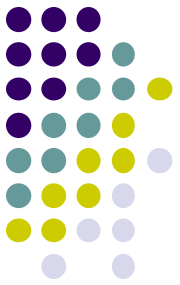

Європейська Рада

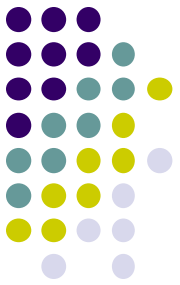
- Прийняття рішень!!!! обов'язкові, проте не законодавчі акти
- Прийняття висновків – не обов'язкові – при виробленні загальних політичних пріоритетів і орієнтирів розвитку Союзу.
- організаційні питання: квоти держав-членів при виборах до Європарламенту (ст. 14.2 ДЄС), порядок ротації держав-членів при призначенні членів Комісії (ст. 244 ДФЄС), висуває кандидатуру на посаду голови Комісії (ст. 17.7 ДЄС), призначає Високого представника Союзу із зовнішніх справ і політики безпеки (ст. 18.1 ДЄС), поширює повноваження Європейської прокуратури на тяжкі злочини транскордонного характеру (ст. 86.4 ДФЄС).
- Під керівництвом Європейської ради здійснюється перегляд положень установчих договорів (ст. 48 ДЄС).
- Європейська рада визначає критерії вступу до Союзу (ст. 49 ДЄС), а також орієнтири для переговорів про вихід з ЄС (ст. 50.2 ДЄС).

Рада Євросоюзу (www.consilium.europa.eu/)

- Рада є представницьким органом держав–членів. До її складу входить по одному представнику кожної держави на міністерському рівні.
- Рада проводить свої засідання кілька разів на місяць.
 - Німеччина - липень-грудень 2020
 - Португалія - січень-червень 2021
 - Словенія - липень-грудень 2021
 - Франція - січень-червень 2022
 - Чеська Республіка - липень-грудень 2022
 - Швеція - січень-червень 2023
 - Іспанія - липень-грудень 2023
 - Бельгія - січень-червень 2024
 - Угорщина - липень-грудень 2024
 - Польща - січень-червень 2025
 - Данія - липень-грудень 2025

На Раду покладені головні повноваження стосовно реалізації завдань, поставлених в установчих договорах:

- Рада разом з Європарламентом здійснює **законодавчу і бюджетну функцію**
- Рада спільно з Комісією несе відповідальність за узгодженість зовнішньополітичної діяльності Союзу в загальному контексті міжнародних відносин, питань безпеки, економіки та політики.
- Рада може накладати санкції на держави–члени, які порушують спільні для усіх держав–членів принципи, визначені у відповідних положеннях установчого договору (ст. 7 Договору про Євросоюз).
- Рада укладає міжнародні угоди від імені Євросоюзу
- Рада може запроваджувати економічні санкції щодо третіх країн від імені Євросоюзу
- Рішення Ради набувають форм: регламентів, директив, рішень, спільних дій або спільних позицій, рекомендацій та висновків.
- Рада може ухвалювати декларації, резолюції або висновки.

**Щодо процедури прийняття постанов Радю, то вони можуть прийматися
одноголосно або більшістю голосів – простою чи
кваліфікованою.**

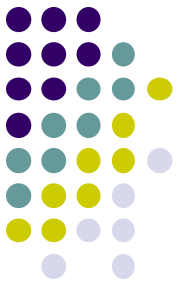

Розподіл голосів між державами-членами:

- Франція, Німеччина та Італія мають по 29 голосів,
- Іспанія та Польща — по 27,
- Румунія — 14,
- Нідерланди — 13,
- Бельгія, Греція, Угорщина, Чеська Республіка та Португалія — по 12,
- Австрія, Болгарія та Швеція — по 10,
- Хорватія, Фінляндія, Данія, Словаччина, Литва та Ірландія — по 7,
- Латвія, Естонія, Кіпр, Люксембург та Словенія — по 4,
- Мальта — 3 голоси.

Тобто всього 352 голосів.

Кваліфікована більшість досягається у двох випадках:

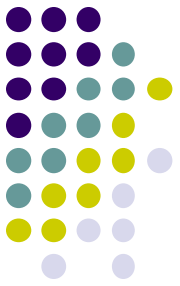

кваліфікована більшість
складає не менш, ніж
62% населення
Євросоюзу (в деяких
випадках більшість у дві
третини)

Мінімальна кількість
голосів 260 (т.зв.
“зважені” голоси) від 352
голосів.

Комісія ЄС

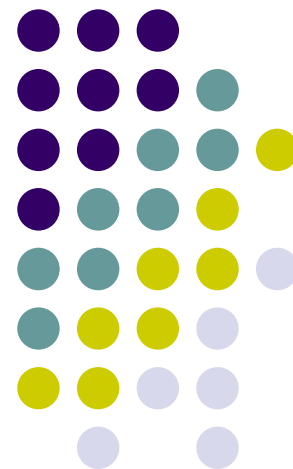
(<http://ec.europa.eu>)

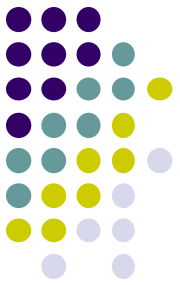
- Складається з 27 комісарів. Члени Комісії можуть бути тільки громадяни держав-членів (при чому вона не може включати більше двох громадян від однієї країни).
- Формування Комісії починається з визначення Європейською Радою за спільною згодою особи для призначення на посаду голови Комісії. Зараз Голова – Їрсула фон дер Ляєн.
- Таке призначення затверджується Європарламентом. Потім за згодою голови Комісії Рада затверджує інших комісарів.
- Європарламент затверджує таке визначення членів Комісії як колективного органу. Після цього голова і члени Комісії остаточно призначаються Європейською Радою.
- Члени Комісії призначаються на п'ять років з правом перепризначення на новий термін.

У цілому, повноваження, надані Комісії державами–засновницями Євросоюзу, забезпечують їй активну роль у сфері контролю за належним виконанням положень установчих договорів, регулюванні діяльності учасників спільного ринку, участі у зовнішніх зносинах Євросоюзу, формуванні спільних політик, підготовці нормативних актів, вирішенні суперечок між суб'єктами права Євросоюзу тощо.

Найбільш вагомими є повноваження Комісії у галузях, в яких держави–члени передали ЄС значну частку своєї компетенції. До них належать передусім антимонопольне законодавство, спільна сільськогосподарська політика, спільна торгівельна політика, зближення законодавства тощо.

Повноваження Комісії

Право правотворчої ініціативи

Розпорядчі повноваження

Здійснення перевірок та інспекцій

Повноваження щодо збору інформації

Виконання бюджету

Розслідування протиправних діянь (дій та бездіяльності) держав-членів

Представлення Євросоюзу на міжнародній арені

Санкціонування відповідних мір держав-членів

Повноваження щодо видання актів делегованого законодавства

Проведення трьохсторонніх переговорів з представниками працівників та роботодавців на європейському рівні

Накладення штрафів

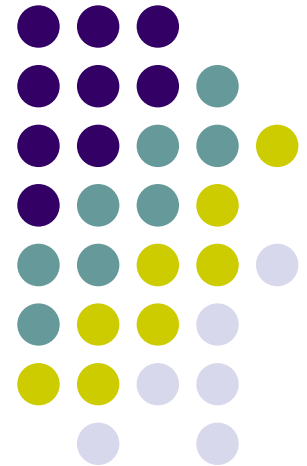
Повноваження в сфері антимонопольної політики

Повноваження Комісії

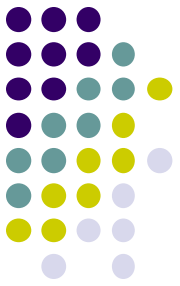
Функція «охоронця» чи «зберігача» (відповідно до західної доктрини): забезпечення виконання норм права Євросоюзу з боку як держав-членів, так і їх фізичних та юридичних осіб

«Адміністративна» функція: самостійне виконання правових норм, наприклад, виконання бюджету

Функція «локомотиву» чи «двигуна»: визначення політичного курсу Євросоюзу за рахунок перш за все розробки законопроектів
Головний суб'єкт законодавчої ініціативи

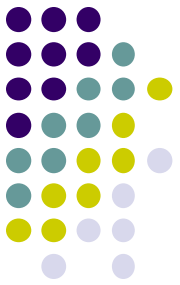

Суд Європейського Союзу

- Суд (по одному судді від кожної держави-члена, + 8 генеральних адвокатів)
- Загальний Суд (щонайменше по одному судді від кожної держави-члена, – без адвокатів)
- Спеціалізовані суди (Члени спеціалізованих судів призначаються Радою з осіб, чия незалежність не викликає сумнівів та які мають необхідну компетентність для зайняття судових посад)

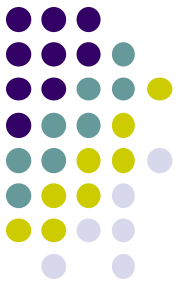
Європейський центральний банк

- Європейська система центральних банків (ЄСЦБ)
- Органи ЄЦБ:
 - Рада управляючих – складається з членів Дирекції і управляючих національними центральними банками держав-членів, грошовою одиницею яких є євро
 - Дирекція - призначається Європейською Радою
- Функції:
 - управлінська,
 - виконавча,
 - оперативна,
 - консультативна
 - Контрольна
- Банк може накладати штрафи на підприємства у випадках невиконання його регламентів і рішень
- уповноважений санкціонувати емісію євро (проведення емісії разом з національними центральними банками)

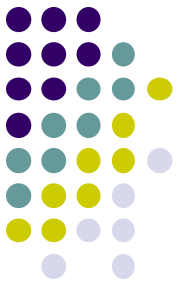

Рахункова палата / (палата аудиторів)

- 28 членів: 27 аудиторів + Голова
- Призначаються Радою після консультації з Європарламентом.
- Здійснює аудиторські перевірки
- Сприяє контролю з виконанням бюджету
- Надає Раді та Європарламенту розрахункову відомість
- Консультує Раду та інші органи при прийнятті деяких рішень
- Має право звертатися до Суду з позовами про анулювання та щодо бездіяльності

Високий Представник ЄС у питань закордонних справ і політики безпеки

- призначається кваліфікованою більшістю від складу Європейської Ради за погодженням з Президентом Європейської Комісії та Європейським парламентом.
- представляє Союз з питань, що належать до спільної зовнішньої політики і політики безпеки;
- веде політичний діалог з третіми особами та країнами від імені Союзу та висловлює позицію Союзу в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях.
- З 1 грудня 2019 р. – Жозеп Боррель.

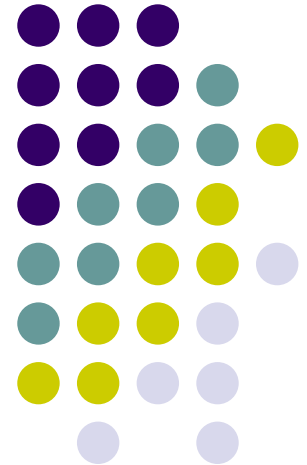
Європейська служба зовнішніх справ

керує зовнішніми зв'язками ЄС, безпекою, оборонною політикою та контролює Об'єднаний Європейський аналітичний центр.

Однак, незважаючи на рішення Європейського комісара з зовнішніх справ та політики безпеки і Європейської дипломатичної служби, остаточне рішення приймається державами-членами та Європейською комісією.

При Європейській дипломатичній службі діє шість географічних департаментів на чолі з керуючим директором.

Персонал Європейської дипломатичної служби комплектується Європейською радою, Європейською комісією та державами-членами Європейського Союзу (держави-члени призначають 33% співробітників). Крім того, Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки призначає має право призначати частину працівників самостійно

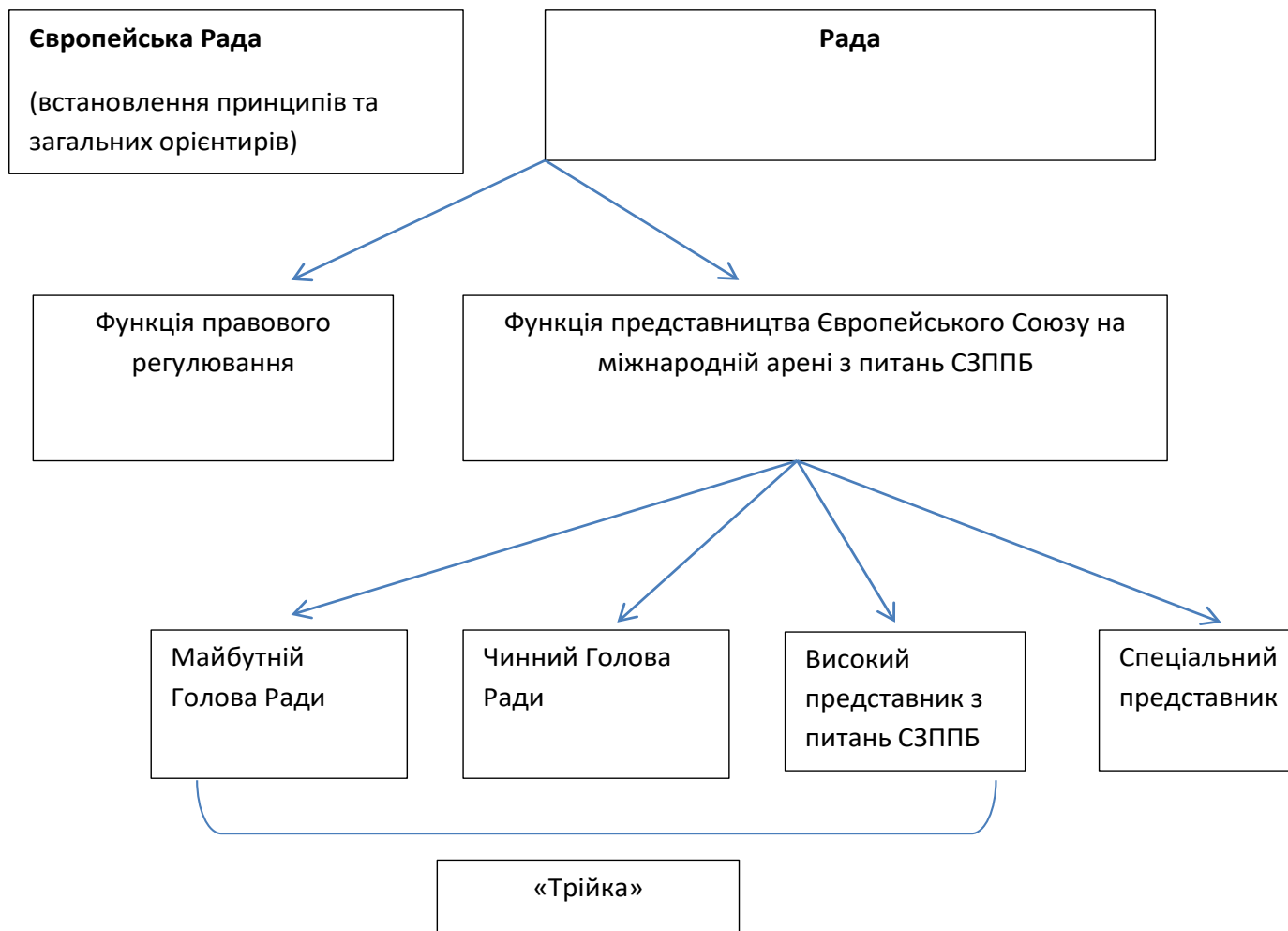
Європейська служба зовнішніх справ

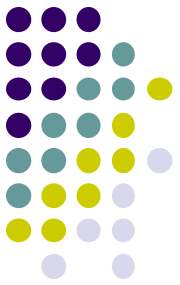
- керує зовнішніми зв'язками ЄС, безпекою, оборонною політикою та контролює Об'єднаний Європейський аналітичний центр.
- Однак, незважаючи на рішення Європейського комісара з зовнішніх справ та політики безпеки і Європейської дипломатичної служби, остаточне рішення приймається державами-членами та Європейською комісією.
- При Європейській дипломатичній службі діє шість географічних департаментів на чолі з керуючим директором.
- Персонал Європейської дипломатичної служби комплектується Європейською радою, Європейською комісією та державами-членами Європейського Союзу (держави-члени призначають 33% співробітників). Крім того, Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки призначає має право призначати частину працівників самостійно

Інституційний механізм СЗППБ

Система актів інститутів ЄС

- Регламент
 - Директива
 - Рішення
 - Висновок
 - Рекомендація
- (ст.288 ДФЄС)

+ нетипові акти (Повідомлення, Керівні принципи, Білі книги, Зелені книги, резолюції Європарламенту тощо)

Громадяни, зацікавлені групи, експерти: обговорення,
консультації

Комісія: готує формальну пропозицію

Парламент та Рада: приймають акт разом

Національні або місцеві органи влади: імплементують

Комісія та Суд ЄС: контролюють виконання

